

گروه مدیریت کاهش خطر بلایا و حوادث

مقدمه:

بلایا و حوادث غیر مترقبه از دیرباز خسارات جانی و مالی فراوانی را بر ملل مختلف تحمیل نموده است. طی سه دهه اخیر سهم قاره آسیا از بلایای طبیعی، بیش از یک سوم بلایای طبیعی واقع شده در جهان بوده که کشور مابعد از چین و هند و بنگلادش دارای بیشترین خسارت در جهان بوده است. بررسی‌ها نشان داده که از میان ۴۰ گونه بلایای طبیعی ثبت شده در جهان تاکنون، حدود ۳۳ نوع آن در ایران نیز رخ داده است. از سال ۱۹۰۰ تا ۲۰۱۵ رخداد حدود ۱۹۰ مورد بلایا در ایران ثبت شده است. بیش از ۹۳٪ از مساحت کشور در معرض خطر متوسط به بالا از نظر امکان وقوع زلزله قرار دارد. حدوداً هر دو سال یکبار زلزله‌های بزرگی در مناطق مختلف ایران به وقوع می‌پیوندد، زلزله در طی ۹۰ سال گذشته جان بیش از ۱۸۰۰۰۰ نفر را گرفته است از آنجائی که ایران یک کشور حادثه‌خیز بوده و در خط زلزله قرار دارد احتمال حوادث مشابه در آینده نزدیک وجود دارد.

نابرابری در اثرات سوء بلایا بر سلامتی مردم (آسیب بیشتر به گروه های آسیب پذیر مانند مادران باردار، کودکان، سالمندان، معلولین، بیماران مبتلا به بیماری های خاص و آسیب بیشتر به مناطق محروم و SES پایین)، مقاومت پایین ۹۷ درصد ساختمان های روستایی کشور در برابر زلزله و تجمع جمعیت و توسعه نامتوازن شهری از دلایل اهمیت بسیار زیاد مدیریت خطر بلایا در کشور میباشند. از طرفی توسعه بدون پرداختن به مباحث مدیریت خطر بلایا امکان پذیر نبوده و هیچ طرح و برنامه ای بدون در نظر گرفتن پیوست ایمنی موفق نخواهد بود.

برنامه های مدیریت خطر بلایا در نظام سلامت معاونت بهداشت:

الف) فاز قبل از وقوع بلایا:

اجرای برنامه ارزیابی خطر و ایمنی مرکز در برابر بلایا (SARA)، اجرای برنامه کاهش آسیب پذیری فیزیکی مرکز در برابر بلایا (SNS)، ارزیابی و آموزش خانوارها برای بلایا (DART)، تدوین و اجرای برنامه آمادگی مرکز برای بلایا (EOP)

ب) فاز بعد از وقوع بلایا:

اجرای برنامه نظام مراقبت بلایا (DSS)، اجرای عملیات پاسخ بهداشتی به بلایا بر اساس EOP تدوین شده در فاز "الف"

گروه های هدف برنامه

بر اساس تعریف مفهومی، نظام سلامت دارای چهار گروه هدف یا بهره مند (Target or Beneficiary) می باشد:

- جمعیت عمومی
- کارکنان بهداشتی درمانی
- تسهیلات بهداشتی درمانی (سازه ای و غیرسازه ای)
- برنامه های بهداشتی درمانی

برنامه آمادگی خانوار در برابر بلایا

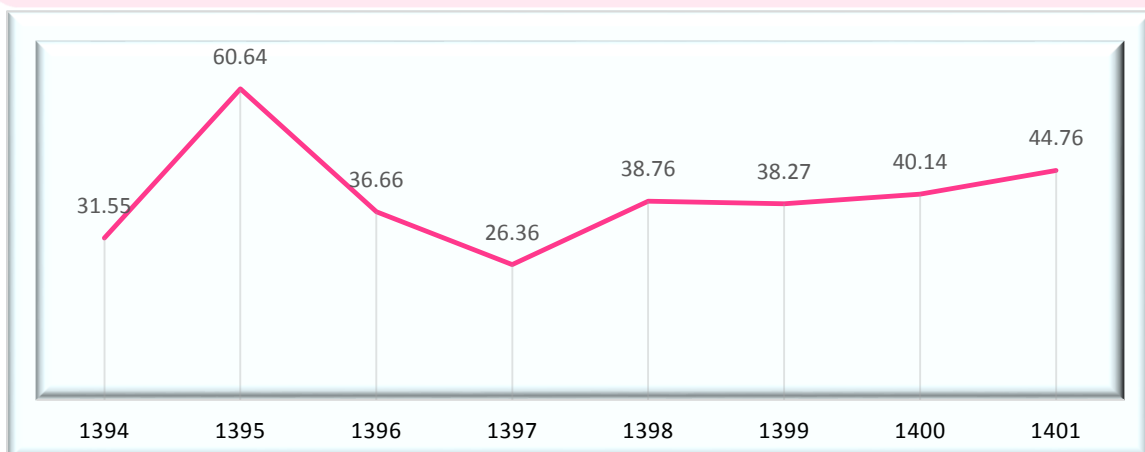
به منظور افزایش دانش خانوارها در خصوص مدیریت و کاهش خطر بلایا، برنامه DART-Disaster Assessment Readiness and Training در واحدهای بهداشتی محیطی توسط مسئولین برنامه بلایا و مراقبین سلامت برای عموم جامعه انجام می‌گردد. در این برنامه یک نماینده از خانوار (معمولاً زن متأهل در خانوار) سالی یکبار به منظور افزایش آمادگی خانوار در برابر بلایا مورد ارزیابی و آموزش قرار می‌گیرد. شاخص‌های برنامه DART بصورت فصلی به سطوح بالاتر گزارش می‌شود.

جدول شماره ۱: شاخص ارزیابی و آموزش خانوار در برابر بلایا دانشگاه علوم پزشکی همدان سال ۱۴۰۱

۴۷,۸۲	درصد خانوارهای تحت پوشش که برای آمادگی در برابر بلایا مورد <u>ارزیابی</u> قرار گرفته اند
۴۴,۷۶	درصد خانوارهای تحت پوشش که برای آمادگی در برابر بلایا مورد <u>آموزش</u> قرار گرفته اند
۲۰,۰۱	متوسط سطح <u>آمادگی</u> خانوارهای تحت پوشش در برابر بلایا

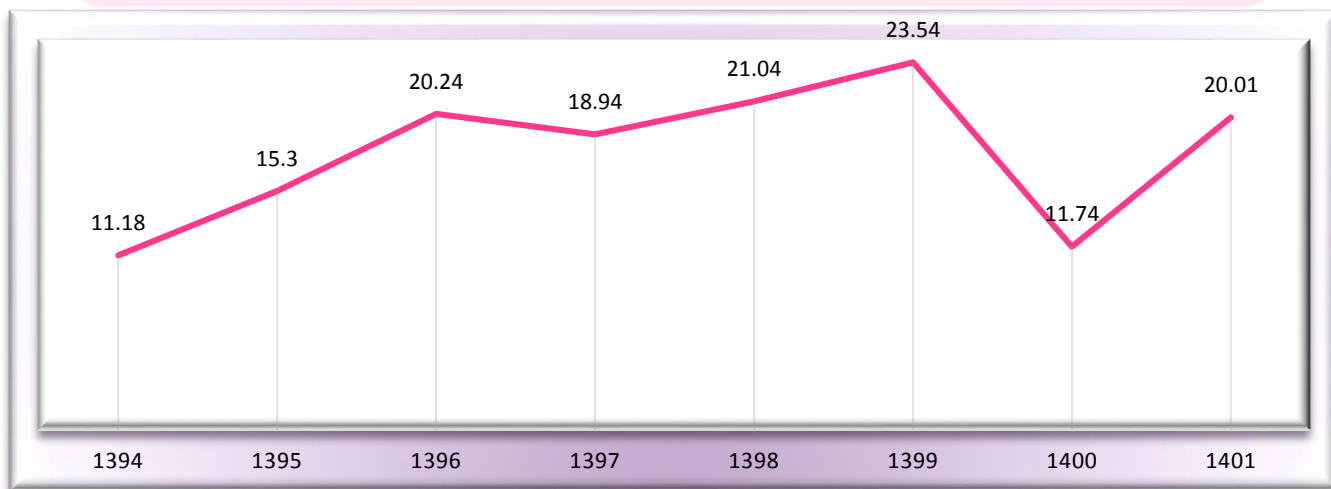
نمودار شماره ۱: آموزش خانوار در برابر بلایا

دانشگاه علوم پزشکی همدان طی سالهای ۱۳۹۴-۱۴۰۱

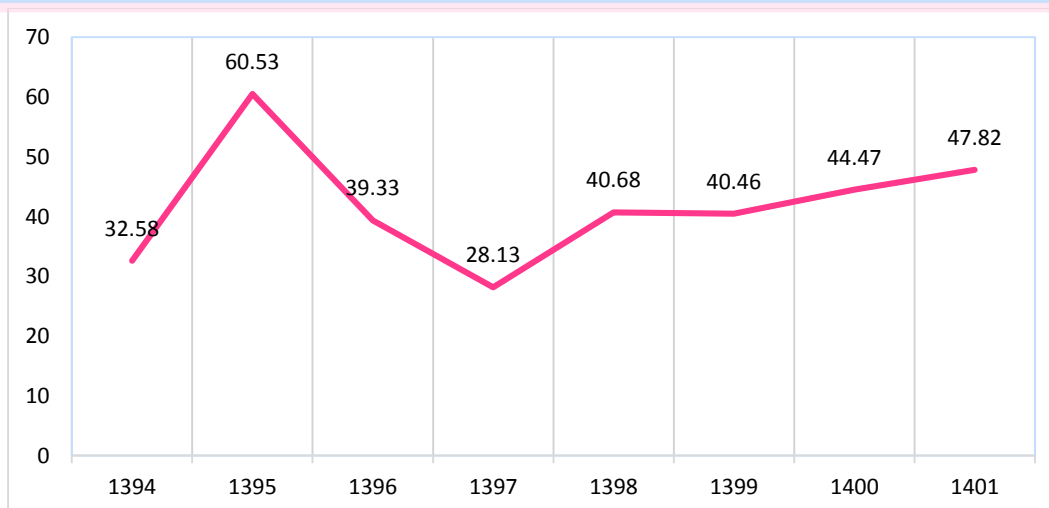
نمودار شماره ۲: آمادگی خانوار در برابر بلایا

دانشگاه علوم پزشکی همدان طی سالهای ۱۴۰۱-۱۳۹۴

نمودار شماره ۳: ارزیابی خانوار در برابر بلایا

دانشگاه علوم پزشکی همدان طی سالهای ۱۴۰۱-۱۳۹۴

برنامه ارزیابی ایمنی و خطر واحدی

این برنامه که با نام برنامه سارا (SARA (Safety And Risk Assessment شناخته شده است به منظور شناخت مخاطرات تهدید کننده مرکز، ارزیابی آمادگی عملکردی مرکز، ارزیابی ایمنی غیر سازه‌ای مرکز و ارزیابی ایمنی سازه‌ای مرکز در کلیه واحدهای تحت پوشش اعم از معاونت بهداشتی، شبکه بهداشت، مرکز بهداشت شهرستان، مرکز جامع خدمات سلامت شهری،

روستایی و ... سالی یکبار در خرداد ماه انجام می‌گردد. این برنامه با ابزار ارزیابی، چک‌لیست تدوین شده و توسط کارشناسان و مسئولین برنامه بلایا در واحدهای بهداشتی انجام می‌گردد.

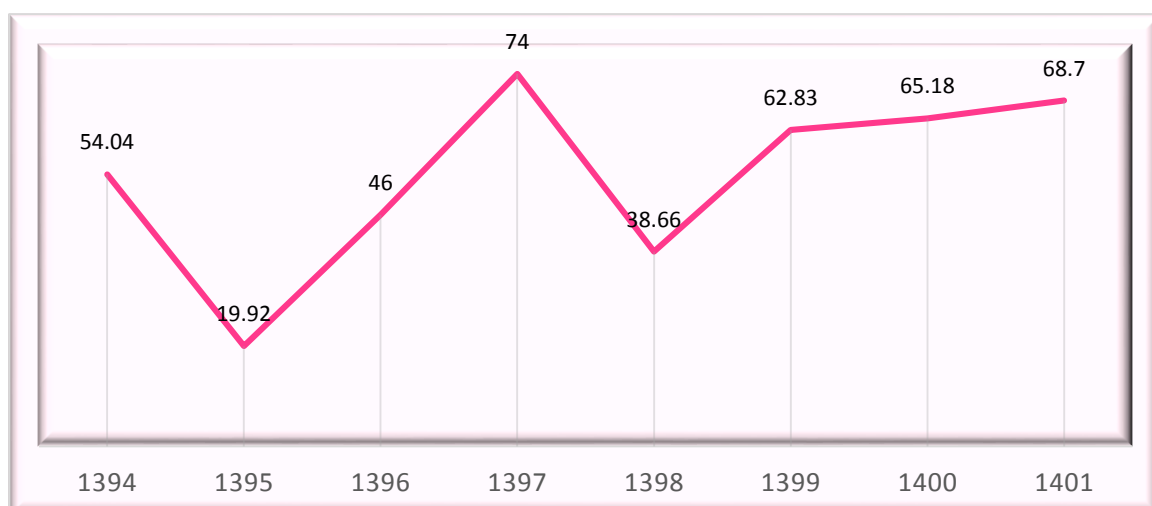
جدول شماره ۲: شاخص ارزیابی ایمنی و خطر واحدهای بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی همدان طی سالهای ۱۴۰۱-

۱۳۹۴

شاخص	۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴
آمادگی عملکردی	۶۸/۷	۶۵/۱۸	۶۲/۸۳	۳۸/۶۶	۷۴	۴۶	۱۹,۹۲	۵۴,۰۴
ایمنی عناصر غیرسازه‌ای	۵۹/۲۴	۶۰/۲۹	۶۵/۳۹	۷۶,۹۸	۸۹	۸۷	۴۸,۵۹	۴۳,۰۶
ایمنی عناصر سازه‌ای	۸۲/۰۵	۷۴/۹۹	۶۹/۴۷	۷۲,۳۴	۶۸	۴۹	۲۵,۶۲	۴۱,۷۴
امتیاز ایمنی وزن داده شده	۷۲/۵۴	۶۸/۶۲	۶۶/۹۲	۶۶/۹۹	۷۵,۶۶	۶۰,۳	۳۱,۳۷	۴۴,۵۹
سطح ایمنی (معیار ۱۰)	۸	۷	۷	۷	۸	۷	۴	۵

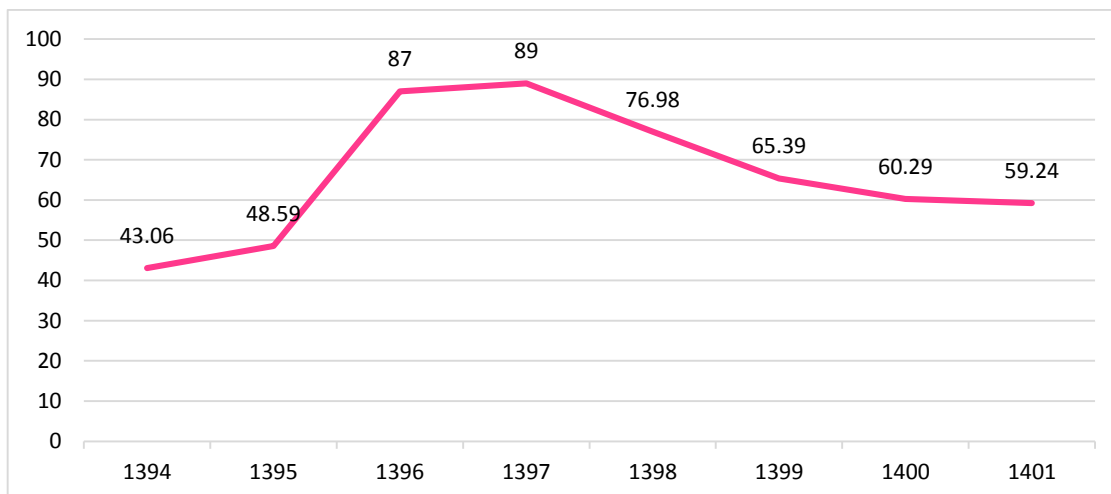
نمودار شماره ۳: آمادگی عملکردی در برابر بلایا

دانشگاه علوم پزشکی همدان طی سالهای ۱۴۰۱-۱۳۹۴

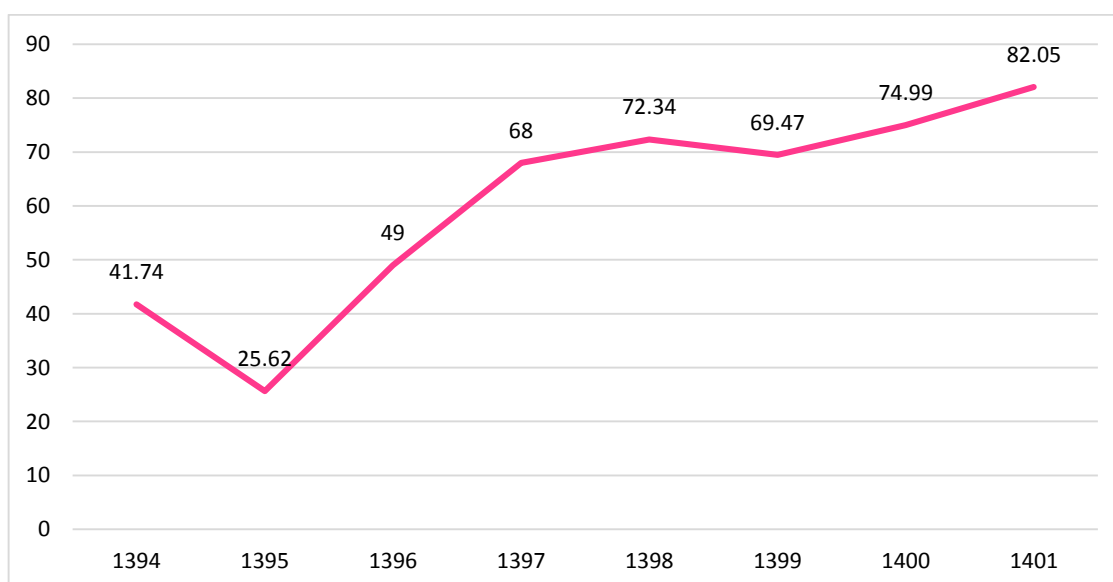
نمودار شماره ۳: ایمنی عناصر غیر سازه ای در برابر بلایا

دانشگاه علوم پزشکی همدان طی سالهای ۱۳۹۴-۱۴۰۱

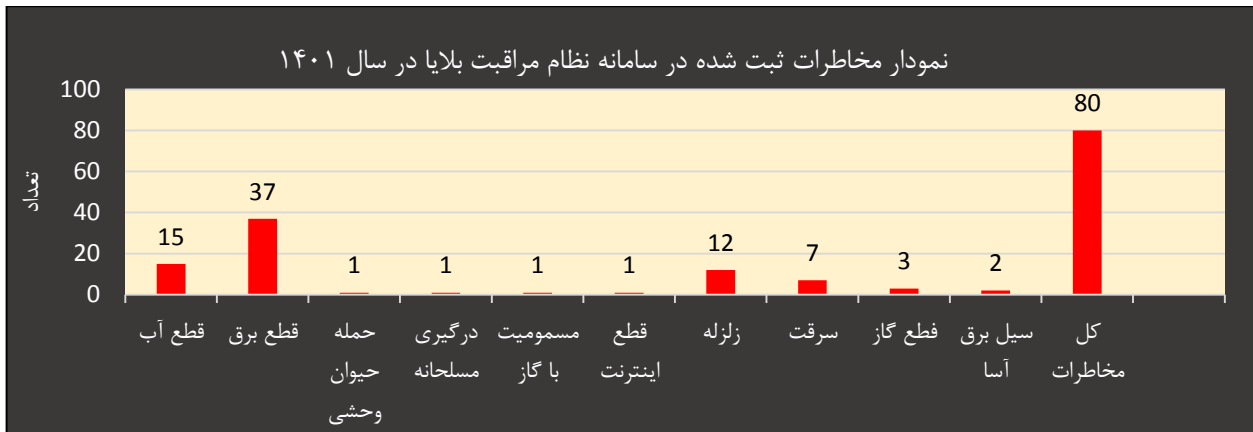
نمودار شماره ۳: ایمنی عناصر سازه ای در برابر بلایا

دانشگاه علوم پزشکی همدان طی سالهای ۱۳۹۴-۱۴۰۱

برنامه نظام مراقبت بلايا

برنامه نظام مراقبت بلايا با هدف مشخص نمودن روند آسیب مخاطرات به مراکز بهداشتی در ابعاد عملکردی، سازه‌ای و غیر سازه‌ای، آسیب به کارکنان بهداشتی، برنامه‌های بهداشتی و جمعیت عمومی در کلیه واحدهای بهداشتی انجام می‌شود. در این برنامه مخاطرات بصورت فوری و فصلی به سطح بالاتر گزارش می‌گردد

برنامه ملی عملیات پاسخ نظام سلامت در بلايا و فوریته‌ها

برنامه ملی پاسخ نظام سلامت به حوادث و بلايا حاوی کارکردهای مدیریتی اختصاصی و تخصصی نظام سلامت است که برای آمادگی و پاسخ ضروری می‌باشند. این برنامه مبنای برنامه‌ریزی، آموزش، تمرین و عملیات است که نیازمند ثبت دقیق درس آموخته‌ها و بکارگیری آنها در بازبینی برنامه است.

جدول شماره ۳: شاخص تدوین برنامه پاسخ (EOP) دانشگاه علوم پزشکی همدان سال ۱۴۰۱

عنوان واحدهای بهداشتی	تعداد واحدها	تعداد واحدهای دارای برنامه پاسخ	درصد واحدهای دارای برنامه پاسخ
مراکز بهداشت شهرستان‌ها	۹	۹	۱۰۰
مراکز خدمات جامع سلامت شهری	۶۶	۴۱	۶۸/۱
مراکز خدمات جامع سلامت روستایی	۷۹	۶۲	۶۵/۸
پایگاه‌های سلامت	۵۱	۱۵	۵۸/۸
خانه‌های بهداشت	۵۰۲	۳۸۸	۷۶/۸

